

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА**

**СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ
ФОНДОВА У СРБИЈИ**

Извештај за друго тромесечје 2023. године

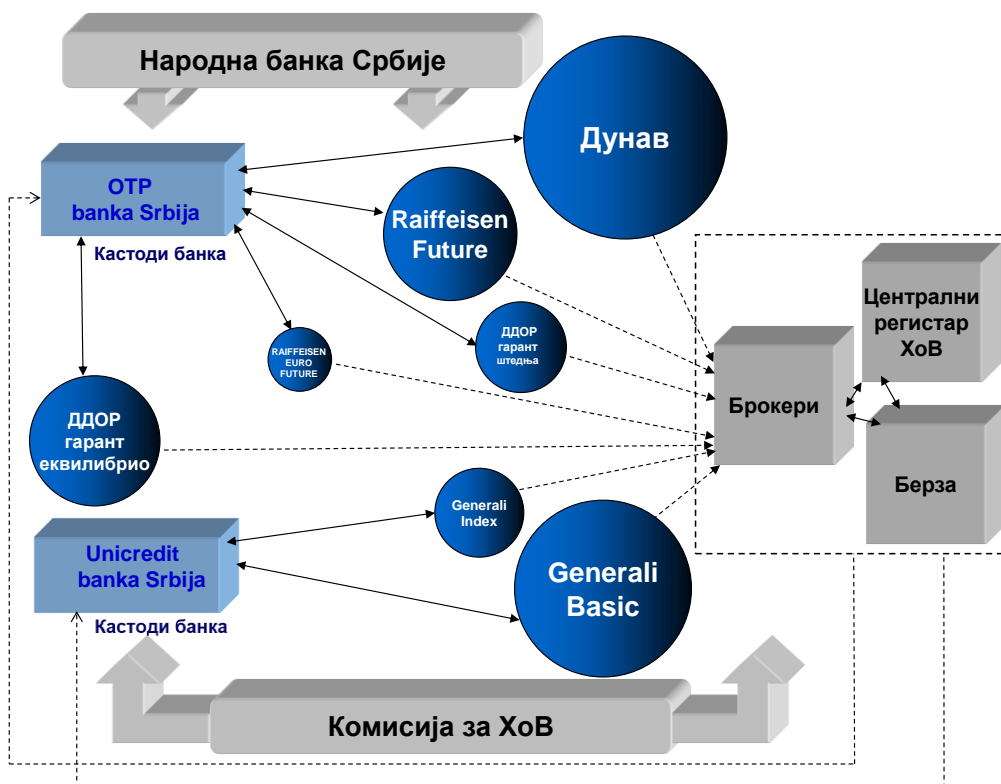
Садржај:

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова.....	3
2. Нето имовина добровољних пензијских фондова.....	4
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	5
4. Принос од улагања.....	6
5. Накнаде друштава за управљање.....	9
6. Обим трговања хартијама од вредности.....	10
7. Трансакциони трошкови.....	10
8. Број и структура корисника.....	11
9. Уплате, исплате и пренос средстава.....	13
10. Финансијски извештаји.....	15

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На тржишту добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2023. године пословала су четири друштва за управљање, која су управљала имовином седам добровољних пензијских фондова, две кастоди банке, пет банака посредника и једно друштво за осигурање посредник.¹

Слика: Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2023. године, у друштвима за управљање било је 129 запослених. Број запослених је за четири већи него у претходном тромесечју.

Народна банка Србије, на основу положеног стручног испита и испуњених осталих потребних услова, издаје дозволу за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова. До краја другог тромесечја 2023. године издато је 1085 дозвола за обављање послова агента продаје.

Друштва за управљање, банке и друштва за осигурање као посредници могу ангажовати агенте продаје. На крају другог тромесечја 2023. године, друштва за управљање ангажовала су 110 лица, банке посредници 455 лица, а друштво за осигурање 95 лица.

¹ Raiffeisen banka a.d. Beograd, OTP banka Srbija a.d. Novi Sad, NLB Komercijalna banka a.d. Beograd, Addiko Banka a.d. Beograd и AIK banka a.d. Beograd, као и Акционарско друштво за осигурање „ДДОР Нови Сад” Нови Сад.

2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

Нето имовина фондова на крају другог тромесечја 2023. године износила је 51,8 милијарди динара и већа је за 4,2% него на крају претходног тромесечја. На промену вредности нето имовине утичу нето уплате² средстава у фондове, исплате средстава из фондова и добит коју фондови остварују од улагања. У другом тромесечју 2023. године укупне уплате износили су 1,07 милијарди динара, чланови су повукли 832,3 милиона динара, док је принос од улагања износио око 2 милијарде динара.

На крају другог тромесечја 2023. године нето имовина фондова износила је 51,8 милијарди динара.

Нето имовина у сектору на крају периода

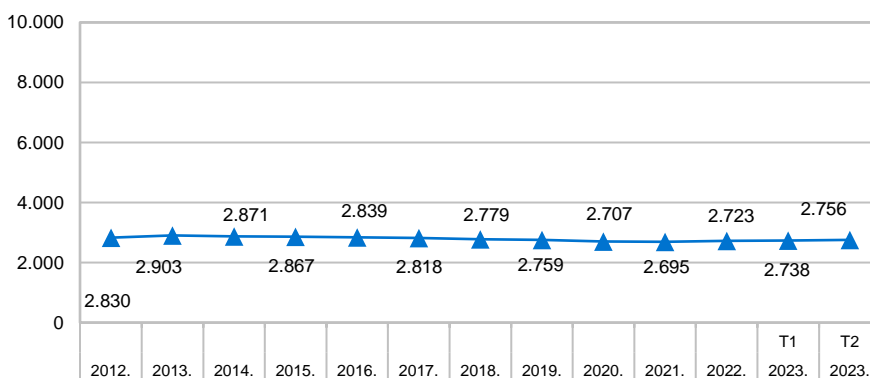
(у млрд RSD)

2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
												T1	T2
12,5	16,0	19,7	23,6	28,9	32,8	36,2	40,2	45,2	47,0	49,1	48,2	49,7	51,8

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација у сектору на крају периода

(Херфиндал–Хиршманов индекс)

Извор: Народна банка Србије.

Тржишна концентрација у сектору³ на крају другог тромесечја 2023. године, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, износила је 2.756 поена, што указује на високу концентрацију на тржишту добровољних пензијских фондова.

Ако се фондови класификују по групама према висини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, у групама *велики* и *средњи* налазе се по два фонда, који заједно остварују тржишно учешће од 91,5%, док највећи фонд има удео од 41,5%.

² Нето уплате су укупне уплате умањене за накнаду приликом уплате.

³ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу
(у јединицама)

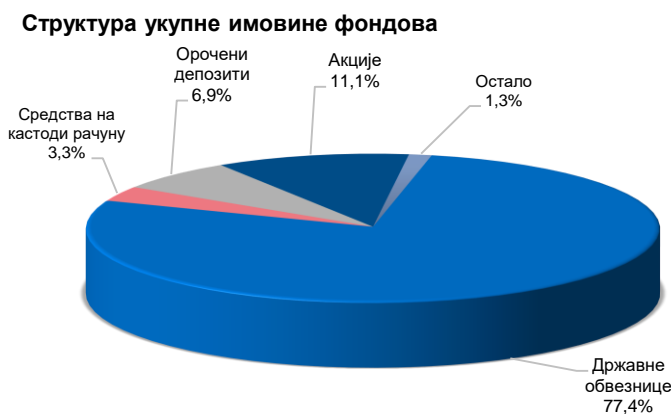
Учешће у нето имовини (у %)	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
												T1	T2
Велики (20 и више)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Средњи (5–19,99)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Мали (0–4,99)	5	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Извор: Народна банка Србије.

3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2023. године, структура улагања имовине фондова није знатније измењена у односу на претходни период. Највећи удео имале су државне обвезнице, које су чиниле 77,4% укупне имовине. Средства на кастоди рачунима и орочени депозити банака чинили су 10,2%, а улагање у акције 11,1%.

Највише средстава уложено је у државне дужничке инструменте – 77,4%.

Извор: Народна банка Србије.

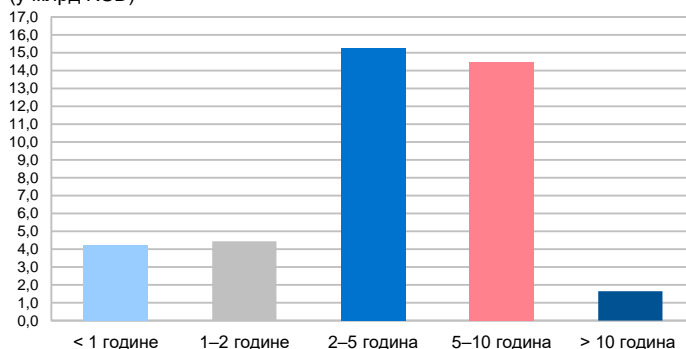
Портфолио државних дужничких инструмената (обвезнице Републике Србије) и на крају овог периода задржао је доминантну позицију у укупној имовини фондова, с благим повећањем учешћа ових финансијских инструмената у имовини фондова са 75,4%, колико је износило крајем претходног тромесечја, на 77,4%.

Посматрано у односу на крај претходног тромесечја, агрегатна изложеност акцијама домаћих правних лица смањена је са 11,5% на 11,1% укупне имовине фондова.

На крају другог тромесечја 2023. године, 10,6% државних дужничких инструмената имало је рок доспећа до годину дана, 11,1% од једне до две године, 38% од две до пет година, 36,2% од пет до десет година и 4,1% преко десет година.

Просечна рочност средстава⁴ уложених у државне дужничке инструменте је 5,2 године.

Рочна структура улагања у државне дужничке инструменте
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У домаћој валути, на крају другог тромесечја 2023. године, налазило се 79,3% укупне имовине, а у иностраној валути 20,7% укупне имовине (у еврима).

4. Принос од улагања

На крају другог тромесечја 2023. године *FONDex*⁵ је достигао вредност од 3.251,97.⁶ Принос *FONDex-a*, индекса који представља пондерисани просек приноса свих фондова, за последњу годину дана износи 5,6%. Принос *FONDex-a* од почетка пословања⁷ износи 7,4%. Имајући у виду структуру улагања имовине фонда, на принос утичу: промена вредности државних дужничких инструмената,⁸ промена вредности акција, промена вредности инвестиционих јединица отворених инвестиционих фондова, висина референтне каматне стопе, висине каматних стопа банака и промене курса динара према еврима.

У другом тромесечју 2023. године, на примарном тржишту није било емисија дужничких државних инструмената у динарима.

⁴ Рочност инструмената пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у државне дужничке инструменте.

⁵ *FONDex* је индекс који представља кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

⁶ На дан када је први добровољни пензијски фонд почео с радом, 15. новембра 2006. године, почетна вредност *FONDex-a* износила је 1.000.

⁷ Годишња стопа.

⁸ Пад каматне стопе утиче на раст цене дужничких инструмената, и обрнуто. Цене инструмената дуже рочности осетљивије су на промене каматних стопа.

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у млрд RSD)

Рок доспећа	T2 2022.	T3 2022.	T4 2022.	T1 2023.	T2 2023.
3м	-	-	-	-	-
6м	-	-	-	-	-
12м	-	31,7	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	-	-	-	27,2	-
36м	-	-	-	-	-
60м	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-
144м	-	-	-	-	-
Укупно	-	31,7	-	27,2	-

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T2 2022.	T3 2022.	T4 2022.	T1 2023.	T2 2023.
3м	-	-	-	-	-
6м	-	-	-	-	-
12м	-	3,9%	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	-	-	-	6,0%	-
36м	-	-	-	-	-
60м	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-
144м	-	-	-	-	-

Извор: Министарство финансија.

У другом тромесечју 2023. године није било емисија државних дужничких инструмената изражених у еврима.

Тржишна вредност емитованих евроденоминираних државних дужничких инструмената, по рочности
(у млн EUR)

Рок доспећа	T1 2022.	T2 2022.	T3 2022.	T4 2022.	T1 2023.	T2 2023.
12м	-	-	-	-	-	-
24м	200,0	-	-	-	37,5	-
36м	-	-	-	-	-	-
60м	-	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	-
144м	-	-	-	-	-	-
180м	-	-	-	-	-	-
240м	-	-	-	-	-	-
Укупно	200,0	-	-	-	37,5	-

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих евроденоминованих државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T1 2022.	T2 2022.	T3 2022.	T4 2022.	T1 2023.	T2 2023.
12м	-	-	-	-	-	-
24м	0,8%	-	-	-	2,5%	-
36м	-	-	-	-	-	-
60м	-	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	-
144м	-	-	-	-	-	-
180м	-	-	-	-	-	-
240м	-	-	-	-	-	-

Извор: Министарство финансија.

На Београдској берзи је на крају другог тромесечја 2023. године забележен пад цена акција од 2,5%, мерено индексом *BELEX15* (вредност индекса на крају јуна била је 869,40). Кретање индекса за последњу годину дана порастао је за 3,5%.

Референтна каматна стопа на крају јуна 2023. године износила је 6,25%. Ниво каматних стопа које фондови остварују на средства у динарима на кастоди рачунима прати кретање референтне каматне стопе.

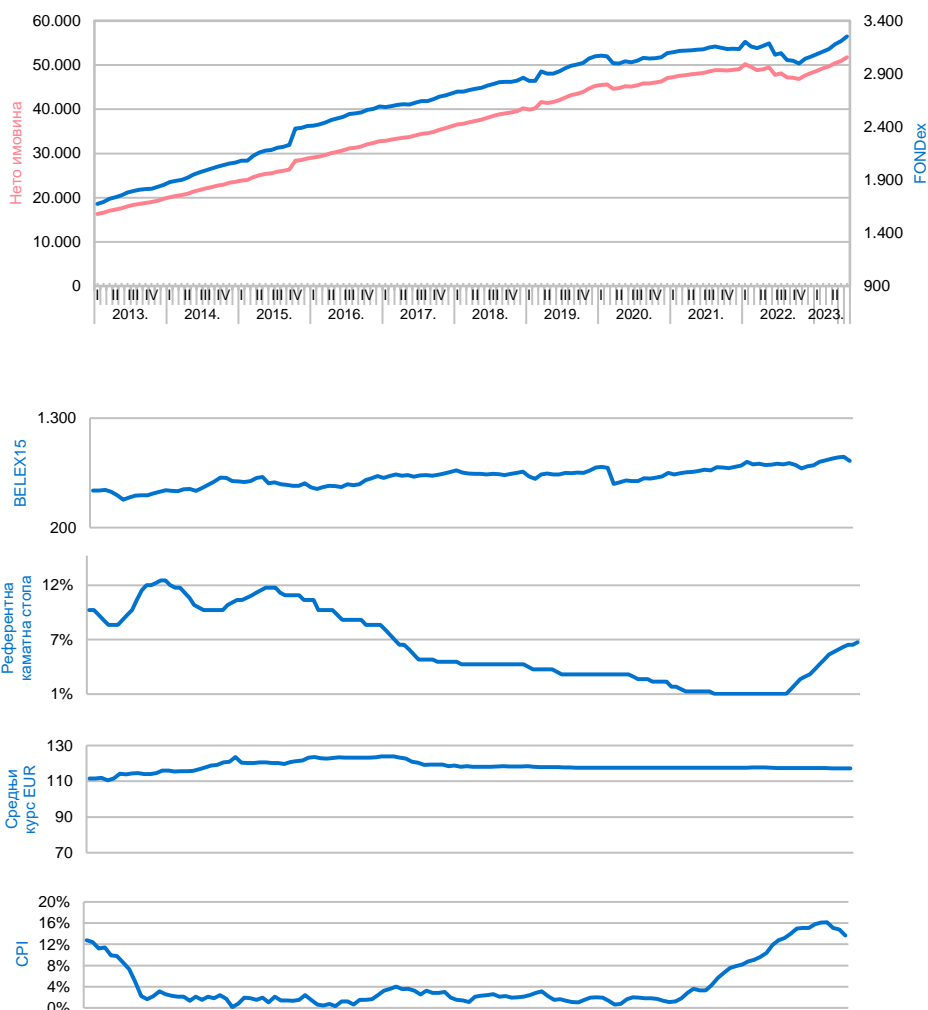
У другом тромесечју 2023. године вредност динара према еврџ незначитно је повећана у односу на крај претходног тромесечја (1 евро = 117,29 динара), тако да је на крају другог тромесечја вредност динара износила 117,23 за евро. У истом периоду, вредност динара према америчком долару смањена је за око 0,2%.

Стопе раста цена у априлу, мају и јуну 2023. године у односу на децембар 2022. године биле су 0,7%, 0,9% и 0,7%, респективно. Потрошачке цене у јуну 2023. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане су за 13,7%.⁹

⁹ Извор: Републички завод за статистику.

Кретање вредности нето имовине, FONDEX-а и кључних показатеља ДПФ

(у млн RSD, јединицама, односно у %)

Извор: Народна банка Србије, Београдска берза и Републички завод за статистику.

5. Накнаде друштава за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује да друштва за управљање наплаћују накнаду за услуге друштва и накнаду за пренос рачуна члана фонда. Накнаде за услуге друштва за управљање јесу накнаде приликом уплате пензијског доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али их не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи и од активности инвестирања. По правилу, активнији фондови, намењени млађим

особама које ће допринесе уплаћивати у дужем временском периоду, у већем проценту инвестирају у сложеније инструменте, преузимају већи ниво ризика и од таквих фондова се очекује већи принос, због чега имају и веће накнаде. С друге стране, фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте требало би да има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, тј. планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно при доношењу одлуке о избору фонда.

Накнада приликом уплате је трошак који члан плаћа као проценат од сваке извршене уплате доприноса и представља врсту улазне накнаде. Иако видљива на првом кораку, тј. приликом сваке уплате средстава у фонд, то није и највећи трошак за члана.

Накнада при уплати доприноса у другом тромесечју 2023. године износила је 22,2 милиона динара, док је у истом периоду висина те накнаде просечно износила 1,96%.

Накнада за управљање се обрачунава свакодневно на вредност нето имовине фонда и садржана је директно у вредности инвестиционе јединице, при чему обрачуната и објављена вредност инвестиционе јединице јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом.

У другом тромесечју 2023. године укупна вредност накнада за управљање износила је 156,4 милиона динара, што износи 86% укупно наплаћених накнада.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање

(у млн RSD)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
													T1	T2
Накнада приликом уплате	57,9	60,1	58,7	55,4	53,0	56,8	61,0	66,3	71,8	76,2	80,9	85,1	22,0	22,2
Накнада за управљање	220,0	284,1	357,8	432,8	514,9	614,4	678,7	474,0	526,7	567,9	599,4	599,0	149,6	156,4

Извор: Народна банка Србије.

6. Обим трговања хартијама од вредности

Обим трговања добровољних пензијских фондова у другом тромесечју 2023. године износио је 7,1 милијарду динара.

Просечно учешће добровољних пензијских фондова у промету на Београдској берзи у току другог тромесечја 2023. године износило је 12,1%.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности
(у млрд RSD)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
									T1	T2
Обим промета ХоВ	14,5	11,5	24,2	16,1	48,7	26,3	33,5	11,9	7,4	7,1
Ку повина	7,9	6,4	14,7	9,3	27,1	13,8	18,6	6,0	4,6	4,1
Београдска берза	0,9	1,1	3,7	2,7	3,2	2,7	1,9	1,6	0,3	1,0
Ванберзанско трговање	1,8	1,1	5,8	3,2	16,7	7,6	13,7	2,3	1,9	3,0
Аукције државних ХоВ	5,2	4,2	5,1	3,4	7,1	3,6	3,0	2,1	2,7	1,0
Продаја	3,6	3,0	7,4	5,5	19,6	11,2	12,0	3,8	1,9	2,9
Београдска берза	0,5	1,9	2,7	3,2	1,4	3,1	3,7	0,8	0,2	0,5
Ванберзанско трговање	3,2	1,1	4,7	2,3	18,1	8,1	8,3	3,0	1,7	2,4
Доспеће	2,9	2,1	2,2	1,3	2,1	1,4	3,0	2,1	0,9	0,4
Однос куповине према продаји и доспећу	1,2	7,5	1,5	1,4	1,3	1,1	1,2	1,0	2,4	1,4
Учешће у укупном промету на Београдској берзи	6,1%	6,7%	33%	9,4%	5,1%	11,9%	13,5%	6,1%	8,8%	12,1%

Извор: Београдска берза и Народна банка Србије.

7. Трансакциони трошкови

Трошкови настали у вези с куповином, продајом и преносом хартија од вредности (накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе) и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови наплаћују се из имовине друштва за управљање.

Укупан износ трансакционих трошкова у другом тромесечју 2023. године износи 1,6 милиона динара. У истом периоду, код трансакционих трошкова који се наплаћују из имовине фонда, трошкови централног регистра имају исти удео у односу на берзанске накнаде, док код трошкова које друштва за управљање плаћају из својих средстава, трошкови кастоди банке имају двоструко већи удео од накнада брокера.

Износ трансакционих трошкова
(у млн RSD)

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
											T1	T2
Укупно	6,0	6,2	5,6	7,3	10,5	8,3	17,2	10,3	4,8	5,9	2,6	1,6
Брокерске накнаде	2,5	2,0	1,3	2,3	4,4	3,0	8,0	3,7	0,7	1,0	0,3	0,4
Накнаде кастоди банке	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	1,8	3,1	2,3	1,6	1,4	0,6	0,8
Берзанске накнаде	0,6	0,6	0,8	1,0	1,8	1,3	1,9	1,3	0,5	0,6	1,0	0,2
Накнаде централног регистра	0,9	1,6	1,6	2,0	1,8	1,6	3,4	2,2	1,7	2,8	0,6	0,2
Остали трошкови	0,1	0,0	-	0,0	0,6	0,6	0,7	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0

Извор: Народна банка Србије.

8. Број и структура корисника

На крају другог тромесечја 2023. године, у фази акумулације¹⁰ налази се 217.421 корисник¹¹ (за 113 више него на крају првог тромесечја 2023. године), који имају 299.036 склопљених уговора (за 2.433 више него на крају првог тромесечја 2023. године) о чланству¹² у добровољним пензијским фондовима.

Учешће корисника услуга пензијских фондова у укупном броју запослених износи 9,42%.¹³

Број уговора и корисника

(у хиљадама)

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
										T1	T2
Број уговора	252,1	258,1	250,5	253,9	261,7	275,8	279,5	288,7	294,5	296,6	299,0
Број корисника	188,0	190,5	183,6	185,4	192,3	201,6	205,0	210,7	215,5	217,3	217,4
Удео активних корисника у укупном броју корисника	31,3%	25,3%	28,5%	33,6%	33,4%	34,4%	35,3%	35,9%	32,2%	32,6%	32,3%

Извор: Народна банка Србије.

Структура корисника по динамици уплате

(у јединицама и у %)

Корисници који су имали уплату	Период	Број корисника	Удео
	1 месец	76.318	35,1%
3 месеца	84.564	38,9%	
6 месеци	88.633	40,8%	
12 месеци	94.165	43,3%	
Од учлањења (1)	194.515	89,5%	
Без средстава на рачунима (2)	22.906	10,5%	
Укупно (1 + 2)	217.421		

Извор: Народна банка Србије.

Износ акумулираних средстава зависи од висине уплата, приноса које остварују фондови, висине накнада и дужине периода акумулације средстава, тако да се с повећањем износа доприноса и периода акумулације средстава, уз приносе које фондови остварују, повећава и износ просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова који су до сада најмање једном уплатили допринос износио је 266,1 хиљаду динара. На крају другог тромесечја 2023. године број корисника који су чланови два фонда или више њих износио је 44.086 или око 20% од укупног броја.

¹⁰ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у коме се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

¹¹ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, с обзиром на то да знатан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству у истом или у различитим фондовима.

¹² Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

¹³ Извор броја запослених: Народна банка Србије.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода
(у хиљадама RSD)

2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
											T1	T2
105,3	127,3	148,3	179,4	200,6	219,3	235,8	239,9	257,4	260,0	249,6	255,2	266,1

Извор: Народна банка Србије.

У другом тромесечју 2023. године структура корисника по полу и износу њихових средстава није се значајно променила у односу на претходне периоде. Већина су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са 57,1%.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови
(у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	173.335
2	37.583
3	6.177
4	299
5	20
6	5
7	2
Укупно	217.421

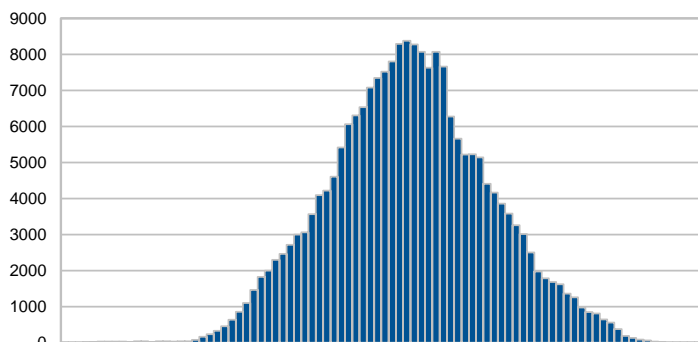
Извор: Народна банка Србије.

Број корисника по броју закључених уговора о чланству
(у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	155.968
2	47.644
3	9.313
4	3.213
5	888
6	249
7	117
8	26
9	2
10	1
Укупно	217.421

Извор: Народна банка Србије.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота
(у јединицама, односно у RSD)

	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+
Број корисника	211	544	11.221	39.214	75.610	59.465	30.705
Износ средстава (млн)	8,59	20,37	699,55	5.697,28	20.956,42	18.490,40	5.197,57
Просечна средства	40.711	37.445	62.343	145.287	277.165	310.946	169.274

Извор: Народна банка Србије.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2023. године износи око 47 година, а највише је корисника старости од 40 до 60 година, и то 62%. Исто тако, проценат корисника који су старији од 53 године сличан је као у претходним годинама и износи 30,8%, док је проценат корисника старијих од 58 година 18,1%.

9. Уплате, исплате и пренос средстава

У другом тромесечју 2023. године, од укупних уплата 36,9% односи се на индивидуалне уплате, 33,4% на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се 29,7% односи на уплате преко пензијских планова. Укупан износ уплата средстава у добровољне пензијске фондове у другом тромесечју 2023. године износи 1,07 милијарди динара.

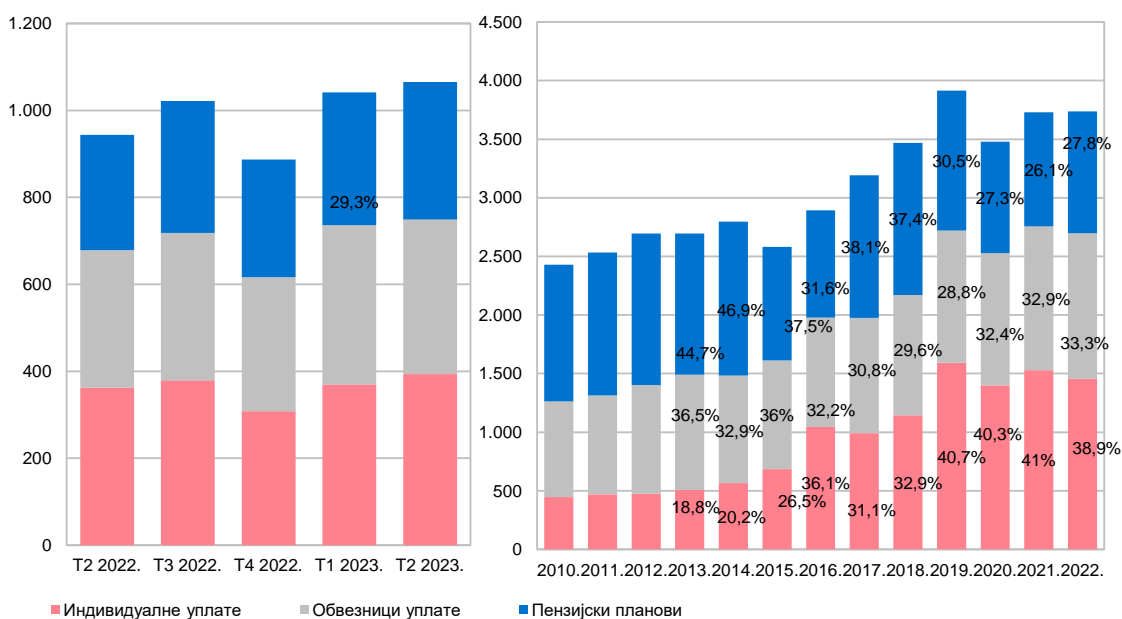
У другом тромесечју 2023. године укупне уплате износиле су 1,07 милијарди динара.

Укупне уплате доприноса у фондове (у млрд RSD)

2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
											T1	T2
2,70	2,70	2,80	2,58	2,89	3,19	3,47	3,92	3,48	3,73	3,74	1,04	1,07

Извор: Народна банка Србије.

Обим и структура укупних уплата доприноса (у млн RSD, односно у %)

Извор: Народна банка Србије.

Највећи број уплата врши се преко послодаваца који уплаћују средства у фонд за своје запослене, чиме показују висок степен одговорности. У другом тромесечју 2023. године приметан је раст индивидуалних уплата доприноса у односу на претходно тромесечје. У том смислу постоји велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова и преко појединаца који све више препознају значај штедње за старост, и преко компанија, нарочито ако се има у виду да тек сваки десети запослени има отворен рачун у добровољном пензијском фонду. Запослени и послодавци на овај начин могу остварити уштеде, с обзиром на то да се уплата пензијског доприноса у добровољне пензијске фондове из средстава послодавца ослобађа плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање до износа од 7.529¹⁴ динара по запосленом месечно, као и да се уплате у истом износу које послодавац врши путем административне забране, обуставом и плаћањем из зараде запосленог, ослобађају плаћања пореза. Наведене олакшице представљају додатни вид стимулације за запослене и послодавце да један део издвајања за зараде усмере ка штедњи у добровољним пензијским фондовима.

Средства се највећим делом исплаћују једнократно. С обзиром на то да средства повлаче чланови који испуњавају услове, а ради се најчешће о чланствима која нису дугорочна, акумулирана сума на њиховим рачунима је релативно мала, те је овакав начин исплате и очекиван, иако он не одговара природи добровољних пензијских фондова, која претпоставља коришћење акумулираних средстава у дужем временском периоду. С повећањем периода акумулације средстава и суме средстава на рачунима, расте и удео програмираних исплата и других начина повлачења. У другом тромесечју 2023. године, једнократне исплате чиниле су највећи део укупних исплата, и то 693,2 милиона динара, програмиране исплате средстава износиле су 125,3 милиона динара, док су делимичне исплате износиле 13,8 милиона динара.

Укупне исплате средстава члановима фондова

(у млн RSD)

2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
											T1	T2
751,7	945,2	1.213,4	1.226,2	1.195,6	1.342,4	1.412,0	1.679,8	2.159,6	2.223,5	3.530,1	628,8	832,30

Извор: Народна банка Србије.

Укупан износ исплата средстава из фондова повећава се из године у годину и у другом тромесечју 2023. износио је 832,3 милиона динара. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер ће се с повећањем доприноса и нето имовине, као и с повећањем броја година функционисања система добровољних пензијских фондова, повећавати и висина исплата посматрано у апсолутним износима.

У другом тромесечју 2023. године укупне исплате корисницима износиле су 832,3 милиона динара.

¹⁴ На основу одлуке Владе Републике Србије, једном годишње се усклађује овај износ с висином инфлације у претходној години. Овај износ од фебруара 2023. је 7.529 динара.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда може пренети део или сва средства, при чему плаћа само стварне трошкове преноса.

У другом тромесечју 2023. године трансфери су износили 98,1 милион динара.

Укупан износ пренетих средстава у други фонд у другом тромесечју 2023. године износио је 98,1 милион динара.

Укупни трансфери између фондова
(у млн RSD)

2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
											T1	T2
72,3	137,2	126,3	219,7	267,5	263,0	229,7	210,3	252,6	199,0	748,4	43,1	98,1

Извор: Народна банка Србије.

Финансијски извештаји

10.1. Регулаторни оквир

Друштва за управљање добровољним пензијским фондовима (у даљем тексту: друштва за управљање) воде пословне књиге и састављају финансијске извештаје у складу са законима којима се уређују рачуноводство и ревизија и прописима Народне банке Србије.

Друштво за управљање, одвојено од својих, води пословне књиге и саставља финансијске извештаје за добровољне пензијске фондове којима управља.

Према Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, друштво за управљање је у обавези да достави Народној банци Србије годишње финансијске извештаје друштва (у оквиру којих одвојено приказује финансијске извештаје фондова којима управља), са извештајем екстерног ревизора, до 31. марта текуће године за претходну годину.

Одлукама Народне банке Србије регулисана је форма и садржина образаца финансијских извештаја друштава и фондова, на основу којих су друштва за управљање у обавези да доставе Народној банци Србије биланс стања, биланс успеха, извештај о токовима готовине, извештај о променама на капиталу, извештај о осталом резултату, као и статистички извештај друштва за управљање, док за сваки фонд којим управљају достављају биланс стања – извештај о нето имовини, биланс успеха, извештај о токовима готовине и извештај о променама на нето имовини добровољног пензијског фонда.

10.2. Финансијски извештаји друштава за управљање

Укупна билансна сума друштава за управљање на дан 31. децембра 2022. године износила је око 1.234 милиона динара, што је за око 77 милиона динара (5,92%) мање него у 2021. години, када је билансна сума износила око 1.311 милиона динара.

Највећи део имовине друштава за управљање у 2022. години (52,7%) био је уложен у депозите и остала финансијска средства (48,41% у 2021. години). С друге стране, није се знатно променио удео власничког капитала у укупној пасиви, тако да на крају 2022. године укупни капитал чини око 88% пасиве (86% у 2021. години). Ликвидност друштава за управљање била је на високом нивоу.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Рацио укупног капитала	2,6	2,88	2,54	2,43	2,36	2,40	2,31
Капитал по кориснику	6.991	7.362	6.246	5.679	4.966	4.822	4.481
Рацио капитала и укупне нето имовине	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03

Друштва за управљање дужна су да ниво капитала држе изнад законом прописаног минимума, који износи милион евра у динарској противвредности. На нивоу индустрије однос укупног капитала и законског минимума је 2,31 (2,4 на крају 2021. године).

У 2022. години смањен је показатељ капитала по кориснику са 4.822 динара, колико је износио на крају 2021. године, на 4.481 динар капитала друштава по једном кориснику услед већег раста броја корисника у односу на раст укупног капитала на нивоу сектора. Сваки динар нето имовине фонда на крају 2022. године покривен је са 0,03 динара капитала друштва (0,03 динара на крају 2021. године).

У 2022. години друштва за управљање су наставила да остварују добит. Сва друштва су током 2022. године остварила позитиван резултат, тако да је укупна добит свих друштава износила око 203 милиона динара, што је за око 12,3% мање него 2021. године, када је укупна добит свих друштава износила око 231 милион динара. Треба имати у виду да **остварени резултат друштва не утиче на имовину чланова фонда, с обзиром на то да је имовина друштва одвојена од имовине фонда.**

У 2022. години друштва су остварила добит од управљања фондовима у износу од 603 милиона динара (608 милиона динара у 2021. години). Приходи од основне делатности друштава за управљање (приходи од накнада) у 2022. години износили су 682 милиона динара (678 милиона динара у 2021. години) и чинили су око 82% свих прихода које су друштва остварила у 2022. години (84% у 2021. години). Приходе од накнада чине приходи од накнада при уплати доприноса (85 милиона динара), који су порасли за 5,2% у односу на претходну годину и приходи од накнада за управљање фондом (597 милиона динара), који су остали на готово непромењеном нивоу.

Укупни трошкови друштава који се односе на управљање фондовима (трошкови у вези са улагањем имовине фондова, трошкови маркетинга, трошкови услуга кастоди банке, трошкови посредовања и други расходи управљања фондовима) у 2022. години били су виши него у 2021. години за 12,8% и износили су око 79 милиона динара (70 милиона динара у 2021. години).

(Апсолутни износи су у RSD)

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
ROE	26,5%	26,1%	14,66%	16,70%	19,81%	20,67%	18,32%
ROA	25,1%	24,7%	13,86%	15,58%	18,30%	18,42%	15,94%
Профит друштва по кориснику	1.742	1.873	996,18	994,42	884,09	898,13	769,15
Профит друштва по доприносу	0,11	0,10	0,05	0,05	0,06	0,06	0,04
Приход од накнада по кориснику	3.568	3.974	2.854,7	3.031,2	2.544,4	2.631,6	2.585,5
Учешће прихода од накнада у укупним приходима	89%	91%	88%	90%	93%	95%	94%

У структури расхода највећи удео имају трошкови зарада, који су износили око 265 милиона динара (248 милиона динара у 2021. години), односно 55% укупних расхода.

Друштва за управљање у 2022. години остварила су укупан принос на капитал (*ROE*) у износу од 18,3% (20,7% у 2021. години), док је принос на укупну имовину (*ROA*) износио 15,9% (18,4% у 2021. години).

10.3. Финансијски извештаји добровољних пензијских фондова

Укупна имовина фондова на дан 31. децембра 2022. године износила је 48,26 милијарди динара (49,1 милијарду динара на крају 2021. године), што је око 1,8% мање него у 2021. години. У структури укупне имовине и даље доминантно место имале су државне хартије од вредности, које су чиниле око 76,6% укупне имовине фондова, што је готово исто као на крају 2021. године (77%).

Обавезе добровољних пензијских фондова, које обухватају обавезе према друштву за управљање, обавезе по основу чланства и друге обавезе из пословања на крају 2022. године износиле су око 61 милион динара (у 2021. години износиле су 116 милиона динара).

Нето имовина добровољних пензијских фондова (као разлика укупне имовине и обавеза фондова) на дан 31. децембра 2022. године износила је око 48,20 милијарди динара, што је за око 850 милиона динара, односно за 1,7%, мање него 31. децембра 2021. године.

Укупни остварени приходи фондова у 2022. години износили су око 13,7 милијарди динара (9,8 милијарди динара у 2021. години), док су укупни расходи фондова износили око 14,9 милијарди динара (9,2 милијарде динара у 2021. години).

На крају 2022. године један фонд остварио је позитиван резултат, док је шест фондова годину завршило с губитком, тако да је укупни губитак на нивоу сектора износио око 1,2 милијарде динара (у 2021. години остварена добит износила је око 578 милиона динара).